

אוניברסיטת בר-אילן

**האם קוראים עם דיסלקציה סובלים מלקות בהבנת הנקרא מעבר ללקות
שלהם בקריאה? יכולת היקש, תהלוך טקסט וזיכרון עבודה אצל
קוראים עם דיסלקציה**

שיר רייכלסון

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך
בבית ספר לחינוך של אוניברסיטת בר-אילן

תשע"ו

רמת-גן

תקציר

דיסלקציה הינה לקות שכיחה באוכלוסיה, ועל כן, מחקרים רבים התמקדו בגורמים לדיסלקציה ובמאפייניה, ובחנו את יכולותיהם של קוראים עם דיסלקציה. על אף שדיסלקציה מוגדרת כלקוּת בקריאה, אנשים עם דיסלקציה חווים קשיים נוספים המשפיעים על יכולותיהם הלימודיות. בעוד שחלק מהקשיים הללו, כמו יכולות פונולוגיות חלשות וקצב שיום איטי, נחקרו רבות בספרות, מחקרים מעטים בחנו את ההשפעה של דיסלקציה על תהליכים גבוהים בהבנת הנקרא.

הבנת הנקרא היא משימה מורכבת המבוססת על יכולות ותהליכים קוגניטיביים רבים. יכולת יצירת ההיקשים היא אחד הנדבכים המרכזיים במטלות של הבנת הנקרא. ביצוע היקשים מסייע לנו בהבנת הטקסט, ויש לו תפקיד משמעותי בביסוס הקוהרנטיות בו. אי הצלחה ביצירת היקשים עלולה להוביל להבנה חלקית או שגויה של הטקסט. מחקרים קודמים מצאו כי קוראים עם דיסלקציה הראו קשיים ביצירת היקשים. מחקרים אלו השתמשו בשיטות מדידה מגוונות: מדידות "אופליין" (offline) ומדידות "אונליין" מסוג מעקב אחר תנועות עיניים ופרוצדורה של חשיבה בקול, תוך כדי הקריאה.

במחקר הנוכחי, יכולת הבנת הנקרא של קוראים עם דיסלקציה נבחנה באמצעות סיפורים קצרים, במטרה לזהות את הגורמים העומדים בבסיס קשייהם בהבנת הנקרא. המחקר בדק את יכולתם של ילדים עם דיסלקציה לתהליך טקסט ולעורר היקשים בשיטת מדידה "אונליין" (online) מסוג Probing. שיטה זו בוחנת את העוררות המיידית של מידע אצל הקורא במהלך הקריאה ומפחיתה את השפעתן של יכולות הבעה וזיכרון בעת בדיקת יכולות ההיקש. המשתתפים במחקר התבקשו לקרוא במהירות המרבית מילות בדיקה בודדות (פרובים) מסוג היקש או מסוג טקסט, שהופיעו בשלושה מיקומים שונים בתוך טקסטים סיפוריים קצרים. בעזרת שימוש במילות הבדיקה מסוג היקש נבחנה העוררות של ההיקשים, ובעזרת מילות הבדיקה מסוג טקסט נבחנו יכולות של החזקה, דיכוי ואחזור של מילים קריטיות מהטקסט. מהירות התגובה למילת הבדיקה נמדדה באמצעות מיקרופון מיוחד מסוג Voice Key.

תוצאות המחקר הראו כי קוראים עם דיסלקציה לא עוררו כלל היקשים תוך כדי קריאה. לצד זאת, לא נמצא הבדל בתהליך הטקסט של משתתפים עם דיסלקציה לעומת משתתפים בעלי קריאה תקינה. נוסף על כך, לא נצפה קושי במענה על שאלות, אך נמצא כי משתתפים עם דיסלקציה ענו על השאלות בקצב איטי יותר בהשוואה לקוראים התקינים. מחקר זה מציע כי יכולות נמוכות

של זיכרון עבודה ושטף קריאה וכן רמת מוטיבציה נמוכה להבין את הטקסט, עשויים להסביר את הקושי של קוראים עם דיסלקציה לעורר היקשים תוך כדי קריאה. ממצאי המחקר יכולים לתרום לפיתוח התערבויות במטרה לסייע לקוראים עם דיסלקציה לבסס קוהרנטיות והבנה של הנקרא.